

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра права Європейського Союзу

С И Л А Б У С
навчальної дисципліни
«ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

Силабус навчальної дисципліни «Право Європейського Союзу як інструмент європейської інтеграції України» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право». Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2025. 27 с.

Розробник:

Анакіна Тетяна Миколаївна,
кандидат юридичних наук, доцент

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	«Право Європейського Союзу як інструмент європейської інтеграції України»
Вид навчальної дисципліни	За вибором студента
Викладач	Анакіна Тетяна Миколаївна, доцентка кафедри права Європейського Союзу, кандидатка юридичних наук, доцентка
Контактний телефон	057-704-05-39
E-mail	t.m.anakina@nlu.edu.ua
Онлайн консультації	Ідентифікатор конференції Zoom: 226 010 0873, код доступу: 0f19iF

Анотація навчальної дисципліни

У межах навчальної дисципліни «Право Європейського Союзу як інструмент європейської інтеграції України» розглядаються актуальні правові питання становлення та розвитку співробітництва України та ЄС, а також еволюції співпраці від формату «асоціації» до членства в ЄС; правової природи Угоди про асоціацію 2014 р. та інших двосторонніх міжнародних договорів сторін; організаційно-правовий механізм співробітництва; процес наближення законодавства України до *acquis* ЄС; механізм вирішення спорів між сторонами. Детально вивчаються особливості співпраці у сфері торговельно-економічного співробітництва, співробітництва у сфері безпеки і оборони, юстиції і внутрішніх справах, енергетики, охорони довкілля, транспорту.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни – формування цілісної системи професійних знань, умінь, навичок та інших компетентностей здобувачів вищої освіти в специфічному сегменті юридичної практики взаємодії інтеграційного правопорядку із правовою системою України, застосування та тлумачення положень міжнародних угод про співпрацю України та ЄС та національних нормативно-правових актів, прийнятих на їх виконання.

Завдання:

- формування системи теоретичних знань (концепцій, доктрин) щодо правового регулювання відносин України та Європейського Союзу;
- розуміння предмету та змісту зобов'язань України на основі Угоди про асоціацію та інших міжнародних договорів з Європейським Союзом;
- засвоєння основних тенденцій правового регулювання відносин України та ЄС у сфері зовнішньої та безпекової політики, юстиції, економіки та окремих секторальних напрямках;
- засвоєння науково-теоретичних підходів, практичних методів, прийомів професійної діяльності у застосуванні міжнародно-правових актів, укладених між Україною та ЄС та наближенні вітчизняного законодавства до *acquis* ЄС у процесі виконання євроінтеграційних зобов'язань;
- опанування інноваційними практиками, юридичною технікою тлумачення актів, що становлять договірно-правову базу відносин України з Європейським Союзом.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.***Міждисциплінарні зв'язки***

Пререквізити: «Теорія права», «Конституційне право України», «Право Європейського Союзу», «Міжнародне право».

Кореквізити: «Історія Європейської інтеграції», «Інституційне право Європейського Союзу», «Право Європейського Союзу у сфері юстиції та внутрішніх справ».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі ***результати навчання:***

РН НД 1. Системно розуміти правову природу, принципи та джерела правового регулювання співробітництва України з ЄС, а також місця України у зовнішній політиці ЄС.

РН НД 2. Характеризувати правову природу Угоди про асоціацію між Україною та ЄС 2014 р., у тому числі її мету, цілі та предмет, а також обсяг зобов'язань сторін.

РН НД 3. Визначати місце *acquis* ЄС у правовій системі України.

РН НД 4. Визначати специфіку організаційно-правового механізму співробітництва України та Європейського Союзу.

РН НД 5. Демонструвати знання особливостей та основних тенденцій співробітництва України з ЄС.

РН НД 6. Визначати специфіку окремих правових механізмів співробітництва Європейського Союзу з Україною як державою-кандидаткою.

РН НД 7. Надавати загальну характеристику співробітництва України з ЄС у форматі асоціації згідно з Угодою 2014 р.

РН НД 8. Критично оцінювати перспективи поглиблення інтеграційних зв'язків України з Європейським Союзом, у тому числі у контексті вступу до ЄС.

РН НД 9. Здійснювати аналіз законодавства України на відповідність нормам права ЄС, формулювати пропозиції стосовно наближення національно-правових актів до відповідного правового доробку.

РН НД 10. Визначати специфіку механізму вирішення спорів між Україною та Європейським Союзом та можливостей вибору найбільш прийнятних засобів захисту національних інтересів України.

РН НД 11. Здійснювати аналітичні дослідження та встановлювати особливості співпраці України та ЄС за окремими напрямками.

РН НД 12. Розкривати особливості та специфіку установчих актів ЄС, законодавчих актів, прийнятих інституціями ЄС, стратегій, щорічних звітів, керівних вказівок, прецедентного права Суду ЄС тощо для надання правової оцінки відповідності законодавства України *acquis* ЄС у різних сферах правового регулювання.

РН НД 13. Визначати специфіку правового режиму щодо товарів, послуг і капіталів походженням із договірних сторін у рамках поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.

РН НД 14. Визначати правові підстави і процедуру застосування захисних заходів торгівлі на основі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

РН НД 15. Визначати специфіку правових механізмів співробітництва України та ЄС у сфері безпеки і оборони.

РН НД 16. Демонструвати розуміння особливостей співробітництва України та ЄС у сфері юстиції і внутрішніх справ.

РН НД 17. Встановлювати особливості співробітництва України та ЄС у сфері енергетики, транспорту, охорони довкілля та інших напрямках взаємодії.

РН НД 18. Характеризувати основні механізми та процедури захисту прав і свобод фізичних і юридичних осіб, що перебувають під юрисдикцією України та ЄС.

РН НД 19. Формувати особисту думку й аргументовано її представляти при наданні оцінки відповідності проєктів та чинних нормативно-правових актів України *acquis* ЄС у різних сферах.

РН НД 20. Надавати на професійному рівні консультації щодо правових механізмів захисту прав та інтересів фізичних та юридичних осіб України на основі міжнародних договорів між договірними сторонами.

Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Правові засади співробітництва України та Європейського

Союзу.

Становлення та розвиток співробітництва України з Європейським Союзом. Членство в ЄС – ключовий пріоритет зовнішньої політики України. Місце України в сучасній закордонній політиці ЄС.

Становлення співпраці України та Європейських співтовариств: від проголошення незалежності до набрання чинності Угодою про партнерство і співробітництво 1994 р. Розвиток співпраці України та ЄС за Угодою про партнерство і співробітництво 1994 р.

Інтенсифікація співпраці України та ЄС після розширення Європейського Союзу на Схід у 2004 р. Участь України у Європейській політиці сусідства та програмі ЄС «Східне партнерство». План дій «Україна-ЄС» 2005 р.

Передумови поглиблення співробітництва. Укладання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС 2014 р.

Правові засади співпраці України та ЄС на сучасному етапі. Розвиток співробітництва в умовах повномасштабної війни в Україні. Підтримка України з боку ЄС. Стратегія ЄС щодо відновлення та реконструкції України 18.05.2022

Подання Україною заяви на вступ до ЄС 28.02.2022: юридичні наслідки. Висновок Європейської комісії щодо України від 17.06.2022. Рішення Європейської Ради щодо заявки на вступ України до ЄС від 23.06.2022. Перспективи поглиблення співпраці.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС як засадничий міжнародний договір двосторонньої співпраці. Поняття «асоціація» в праві Європейського Союзу. Угоди про асоціацію в договірній практиці ЄС. «Покоління» угод про асоціацію між ЄС і третіми країнами.

Загальна характеристика Угоди про асоціацію між Україною та ЄС 2014 р. Мета та цілі відносин асоціації України та ЄС. Предмет співпраці сторін. Істотні елементи Угоди. Юридична сила Угоди. Застереження до Угоди.

Принцип політичної асоціації та економічної інтеграції. Принцип поступовості та обумовленості.

Структура Угоди. Додатки до Угоди. Дія Угоди у часі та просторі. Внесення змін до Угоди.

Види та особливості зобов'язань Сторін за Угодою про асоціацію 2014 р. Виконання зобов'язань за Угодою про асоціацію. Моніторинг за виконанням Угоди. Правові наслідки порушення зобов'язань за Угодою про асоціацію.

Угода про асоціацію як джерело права України. Вплив Угоди про асоціацію на правопорядок України. Застосування положень Угоди в адміністративній та судовій практиці.

Організаційно-правовий механізм співробітництва України з Європейським Союзом. Загальна характеристика організаційно-правового механізму співробітництва України та ЄС.

Склад та повноваження спільних органів, передбачених Угодою про асоціацію 2014 р. Саміти Сторін Угоди. Рада асоціації. Комітет асоціації. Парламентський комітет асоціації. Платформа громадянського суспільства. Спеціальні комітети та органи.

Органи державної влади України, що забезпечують співробітництво з ЄС. Верховна Рада України. Президент України. Кабінет Міністрів України. Міністерство закордонних справ України. Міністерство юстиції України. Офіс Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції.

Наближення законодавства України до acquis ЄС. Правові підстави наближення законодавства в міжнародних угодах з ЄС та законодавстві України. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» 2004 р. Особливості використання термінології, що стосується наближення законодавства, у праві України (адаптація, апроксимація, гармонізація, уніфікація).

Особливості процесу наближення законодавства України до *acquis* ЄС. Предмет та об'єкт правового наближення. Сфери законодавства, підлягають наближенню. Поступовий характер наближення, строки. Ступінь наближення.

Юридична експертиза проєктів законів та підзаконних нормативно-правових актів на предмет відповідності *acquis* ЄС. Повноваження Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції та профільного комітету Верховної Ради. Юридичні наслідки прийняття нормативно-правового акта, який суперечить *acquis* ЄС.

Механізми вирішення спорів між Україною та ЄС. Правові підстави застосування механізму вирішення спору між Україною та ЄС. Механізм вирішення спорів між Україною та ЄС у рамках Світової організації торгівлі. Механізм вирішення спорів на основі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Право вибору механізму.

Загальний механізм вирішення спорів, який поширюється на положення Угоди про асоціацію за виключенням норм щодо Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ст. ст. 476-478 Угоди про асоціацію 2014 р.).

Механізм вирішення спорів в рамках Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (Розділ IV Угоди про асоціацію). Консультації. Арбітражна процедура. Медіація.

Модуль 2. Основні напрямки співпраці України та ЄС.

Торговельно-економічне співробітництво України та ЄС. Правові засади торговельно-економічного співробітництва України та ЄС. Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та ЄС (далі – ПВЗВТ): поняття та особливості. Відмінність від «традиційної» зони вільної торгівлі. «Поглиблений» вимір ПВЗВТ. «Всеохоплюючий» вимір ПВЗВТ. Принципи ПВЗВТ. Структурні елементи ПВЗВТ. Скасування тарифних та нетарифних бар'єрів у торгівлі. Захисні заходи торгівлі у рамках Поглибленої та

всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Свобода руху товарів відповідно до Угоди про асоціацію 2014 р. Поняття «товар», що охоплюється Угодою про асоціацію. Концепція походження товару (Протокол 1 до Угоди про асоціацію). Принцип місця виробництва товару. Принцип дотримання умов виробництва. Поняття «достатнього рівня обробки» товару. Принцип двосторонньої кумуляції походження товарів. Приєднання України до Регіональної конвенції про Пан-Євро-Середземноморські преференційні правила походження 2011 р. Вимоги до документального супроводу товарів. Митні преференції. Можливість тимчасового збереження мита.

Свобода руху послуг відповідно до Угоди про асоціацію 2014 р. Поняття «послуга», що охоплюється Угодою про асоціацію. Заснування підприємницької діяльності. Транскордонне надання послуг. Тимчасова присутність фізичних осіб для цілей економічної діяльності. Застереження України та держав-членів ЄС.

Свобода руху платежів і капіталів відповідно до Угоди про асоціацію 2014 р.: поняття та сфери застосування. Свобода здійснення платежів та переказів у вільно конвертованій валюті за поточними рахунками платіжного балансу. Вільний рух капіталу, пов'язаний з наданням кредитів, які стосуються торговельних операцій, або з наданням послуг. Вільний рух капіталу, пов'язаний з портфельними інвестиціями і фінансовими позиками та кредитами інвесторів іншої Сторони. Спеціальні заходи.

Співробітництво України та ЄС у сфері безпеки та оборони.
Співробітництво України та ЄС в рамках Європейської політики безпеки та оборони.

Співробітництво у воєнно-політичній, військовій та військово-технічній сферах. Співробітництво України з Європейською оборонною агенцією. Адміністративна угода між Міністерством оборони України та Європейською оборонною агенцією 2015 р. Участь України в місіях під егідою ЄС. Залучення Збройних Сил України до формування бойових тактичних груп ЄС.

Заснування та функціонування Місії ЄС з військової допомоги Україні (EUMAM) згідно з Рішенням Ради ЄС 2022/1968.

Угода про визначення загальної схеми участі України в операціях ЄС з врегулювання криз 2005 р. Угода про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом 2005 р.

Перспективи участі України у проектах Постійного структурованого співробітництва у сфері безпеки і оборони (програмі PESCO).

Співробітництво України та ЄС у сфері юстиції і внутрішніх справ. Загальні засади співпраці з метою утвердження верховенства права та зміцнення правоохоронних та судових органів. План дій Україна – ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки 2007 р. та План-графік його імплементації, затверджений на засіданні Підкомітету № 6 «Юстиція, свобода та безпека» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС 2008 р.

Співпраця України з EUAM. Угода між Україною та Європейським Союзом щодо статусу Консультативної місії Європейського Союзу з реформування сектору цивільної безпеки України (КМЄС в Україні) 2014 р.

Співпраця України та ЄС у сфері міграції та управління кордонами. Угоди про спрощення оформлення віз та про реадмісію осіб 2007 р. Лібералізація візового режиму між Україною та ЄС. Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України, Урядом Республіки Молдова та Європейською Комісією щодо Місії Європейської Комісії з надання допомоги в питаннях кордону в Україні та Республіці Молдова 2005 р. Робоча домовленість між Агенцією FRONTEX та Державною прикордонною службою України щодо встановлення оперативного співробітництва 2007 р. Плани оперативного співробітництва.

Співпраця України та ЄС у боротьбі з транснаціональною злочинністю. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво 2016 р. Меморандум про взаєморозуміння між Україною та Європолем щодо встановлення захищеної лінії зв'язку 2015 р. Фінансове співробітництво та боротьба з шахрайством. Співпраця з

Європейським офісом по боротьбі з шахрайством (OLAF). Угода про співробітництво між НБУ та Європейським Центральним банком 2004 р. Міжвідомча координаційна рада з питань протидії порушенням, які впливають на фінансові інтереси України та ЄС.

Співпраця з Агентством Європейського Союзу з підготовки співробітників правоохоронних органів (CEPOL). Робоча домовленість між Міністерством внутрішніх справ України та Агентством Європейського Союзу з підготовки співробітників правоохоронних органів (CEPOL) від 05.02.2020.

Правове співробітництво. Співпраця з Євроюстом на підставі Угоди про співробітництво між Україною та Європейською організацією з питань юстиції 2016 р.

Співробітництво України та ЄС у сфері енергетики. Загальні правові засади співробітництва України та ЄС в енергетичній сфері. Мета та основні напрямки співробітництва.

Приєднання України до Договору про заснування Європейського енергетичного співтовариства. Співробітництво в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства 2005 р. Співвідношення положень Угоди про асоціацію 2014 р. та Договору про заснування Енергетичного Співтовариства 2005 р. Енергетична Хартія 1994 р. Надання НЕК «Укренерго» статусу члена-спостерігача в Європейській асоціації співробітництва операторів систем передачі електроенергії (ENTSO-E) за Угодою 2022 р.

Основні сектори співпраці. Правила для внутрішніх ринків електроенергії та газу, доступ до мереж, трансграничні обміни та заходи безпеки. Сприяння використанню відновлювальної енергії. Заходи з енергоефективності. Положення щодо підтримки мінімальних товарних запасів нафти. Вимоги охорони довкілля.

Вимоги, пов'язані з торгівлею товарами енергетичної сфери: електричною енергією, сировою нафтою та природним газом. Транспортування енергоносіїв. Свобода транзиту. Положення про ширшу співпрацю у сфері

енергетики. Технічні вимоги до енергоспоживчих продуктів. Співпраця з питань атомної енергетики.

Співробітництво України та ЄС у сфері охорони довкілля. Загальні правові засади співробітництва України та ЄС у сфері охорони довкілля. Мета та основні напрямки співробітництва.

Методи управління природоохоронною діяльністю. Якість води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище. Якість атмосферного повітря. Управління відходами та ресурсами. Промислове забруднення та фактори небезпеки. Система торгівлі дозвільними одиницями на викиди. Охорона природи. Використання ГМО (генетично модифікованих організмів) у сільському господарстві. Заходи з протидії зміні клімату та захисту озонового шару. Угода про приєднання України до Програми LIFE – програмі дій з довкілля та клімату від 24.06.2022 р.

Моніторинг забруднення та оцінка впливу на довкілля. Система інформування про стан довкілля.

Спеціально створені механізми у рамках «Східного партнерства». Платформа 3 «Сполучення, енергоефективність, довкілля та зміна клімату» та Панель з питань довкілля та зміни клімату у рамках Платформи 3.

Співпраця України з Європейською екологічною агенцією.

Співробітництво України та ЄС у сфері транспорту. Загальні правові засади співробітництва України та ЄС у сфері транспорту. Мета та основні напрямки співробітництва. Поширення Транс'європейської транспортної мережі (TEN-T) на Україну.

Співробітництво України та ЄС у сфері автомобільного транспорту.

Співробітництво України та ЄС у сфері цивільної авіації. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про певні аспекти повітряного сполучення 2005 р. Угода про спільний авіаційний простір 2021 р. Співпраця з Європейським агентством з авіаційної безпеки (EASA).

Співробітництво України та ЄС у сфері залізничного транспорту. Співробітництво з Європейською залізничною агенцією (ERA).

Співробітництво у сфері внутрішнього водного транспорту.

Співробітництво у сфері міжнародного морського транспорту. Співпраця з Європейською агенцією з безпеки на морі (EMSA).

Співробітництво в рамках Панелі з питань транспорту Східного партнерства (Тематична платформа № 2 «Економічна інтеграція та наближення до політик ЄС»).

***Види навчальних занять та самотійна робота
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання***

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1	Становлення та розвиток співробітництва між Україною та ЄС.	Становлення та розвиток співробітництва між Україною та ЄС.	10
2	Правові засади співпраці України та ЄС на сучасному етапі.	Правові засади співпраці України та ЄС на сучасному етапі.	9
3	Угода про асоціацію між Україною та ЄС як засадничий міжнародний договір двосторонньої співпраці.	Угода про асоціацію між Україною та ЄС як засадничий міжнародний договір двосторонньої співпраці.	10
4	Організаційно-правовий механізм співробітництва України з Європейським Союзом.	Організаційно-правовий механізм співробітництва України з Європейським Союзом.	9
5	Наближення законодавства України до acquis ЄС.	Наближення законодавства України до acquis ЄС.	9
6	Механізми вирішення спорів між Україною та ЄС.	Механізми вирішення спорів між Україною та ЄС.	9
7	Торговельно-економічне співробітництво України та ЄС.	Торговельно-економічне співробітництво України та ЄС.	12
8	Співробітництво України та ЄС у сфері безпеки та оборони.	Співробітництво України та ЄС у сфері безпеки та оборони.	9
9	Співробітництво України та ЄС у сфері юстиції і внутрішніх справ.	Співробітництво України та ЄС у сфері юстиції і внутрішніх справ.	10
10	Співробітництво України та ЄС у сфері енергетики.	Співробітництво України та ЄС у сфері енергетики.	9
11	Співробітництво України та ЄС у сфері охорони довкілля.	Співробітництво України та ЄС у сфері охорони довкілля.	8

12	Співробітництво України та ЄС у сфері транспорту.	Співробітництво України та ЄС у сфері транспорту.	8
----	---	---	---

***Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання***

№ п/п	Теми лекцій	Теми практичних занять	Самостійна робота (в годинах)
1	Становлення та розвиток співробітництва між Україною та ЄС.	Правові засади співпраці України та ЄС на сучасному етапі.	156
2	Угода про асоціацію між Україною та ЄС як засадничий міжнародний договір двосторонньої співпраці	Угода про асоціацію між Україною та ЄС як засадничий міжнародний договір двосторонньої співпраці	
3	Наближення законодавства України до acquis ЄС.	Торговельно-економічне співробітництво України та ЄС.	
4	Механізми вирішення спорів між Україною та ЄС.	Співробітництво України та ЄС у сфері безпеки та оборони.	
5	Торговельно-економічне співробітництво України та ЄС.		
6	Співробітництво України та ЄС у сфері безпеки та оборони.		
7	Співробітництво України та ЄС у сфері юстиції і внутрішніх справ.		
8	Співробітництво України та ЄС у сфері енергетики		

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, статистичних даних установ ЄС та органів державної влади України, звітів про виконання міжнародних угод між Україною та ЄС;
- робота над кейсами;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції та статей;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- участь у moot-court з тематики співробітництва України та ЄС;
- підготовка дослідження (проекту) з вузької проблематики із подальшою його презентацією перед аудиторією;
- проходження он-лайн курсів з тематики співробітництва України та ЄС;
- підготовка до практичних занять, колоквіумів та заліку.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у: Плани практичних занять і завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Співробітництво України з Європейським Союзом» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

Договір про Європейський Союз 1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

Договір про заснування Європейського енергетичного співтовариства 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_926#Text

Договір про функціонування Європейського Союзу 1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>

Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>

Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2015-2020 роки. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/aa_implementation_report_2015-2020_ukr_final_0.pdf

Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2021 рік. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/euua_report_2021_ukr-2.pdf

Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Меморандум про взаєморозуміння між Україною та Європейським поліцейським офісом щодо встановлення захищеної лінії зв'язку 2015 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_a12#Text

Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України, Урядом Республіки Молдова та Європейською Комісією щодо Місії Європейської Комісії з надання допомоги в питаннях кордону в Україні та Республіці Молдова 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_235#Text

План дій Україна – ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_956#Text

План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. № 1106. Офіц. вісн. України. 2018. № 24. Ст. 852.

Положення про Міжвідомчу робочу групу з питань координації подолання наслідків зміни клімату у рамках ініціативи Європейської Комісії «Європейський зелений курс»: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 № 33. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/33-2020-%D0%BF#Text>

Порядок заповнення та видачі митницею сертифіката з перевезення (походження товару) EUR.1: Наказ Міністерства фінансів України від 26.12.2017 р. № 1563/31431. Офіц. вісн. України. 2018. № 7. Ст. 286.

Порядок надання та анулювання митницею статусу уповноваженого (схваленого) експортера: Наказ Міністерства фінансів України від 07.10.2014. № 1013. Офіц. вісн. України. 2014. № 100. Ст. 2965.

Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у Програмі ЄС LIFE - Програмі дій з довкілля та клімату: Закон України № 2590-IX від 20.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2590-20/card2#Card>

Про Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.10.2017 р. № 759. Офіц. вісн. України. 2017. № 84. Ст. 2565.

Регіональна конвенція про Пан-Євро-Середземноморські преференційні правила походження 2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/984_006-16#Text

Регламент Європейського Парламенту та Ради ЄС 2017/1566 про запровадження тимчасових автономних торговельних заходів для України, що передбачені Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, від 13.09.2017 р. Офіційний вісник. L 254, 30.9.2017, с. 1–10.

Робоча домовленість між Міністерством внутрішніх справ України та Агентством Європейського Союзу з підготовки співробітників правоохоронних органів (CEPOL) від 05.02.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_002-20#Text

Спільна заява за підсумками 23-го Саміту Україна – Європейський Союз від 12.10.2021. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilna-zayava-za-pidsumkami-23-go-samitu-ukrayina-yevropejsk-71037>

Спільна заява Президента України Володимира Зеленського, Голови Верховної Ради України Руслана Стефанчука, Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала щодо рішення Європейської Ради про надання Україні статусу кандидата на членство в Європейському Союзі від 02.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/n0001100-22>

Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво 2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16#Text

Угода між Україною та Європейським Союзом про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_750#Text

Угода між Україною та Європейським Союзом щодо статусу Консультативної місії Європейського Союзу з реформування сектору цивільної безпеки України (КМЄС в Україні) 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_012#Text

Угода між Україною та Європейським Співтовариством про певні аспекти повітряного сполучення 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_743#Text

Угода між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_851#Text

Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_850#Text

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

Угода про визначення загальної схеми участі України в операціях ЄС з врегулювання криз 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_648#Text

Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами 1994 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_012

Угода про співробітництво між Національним Банком України та Європейським Центральним банком від 25.05.2004 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_698#Text

Угода про співробітництво між Україною та Європейською організацією з питань юстиції 2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_024-16#Text

Хартія про основоположні права Європейського Союзу 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text

Association Implementation Report on Ukraine: Joint Staff Working Document of the European Commission of 22.07.2022 SWD(2022) 202 final . URL:

<https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/Association%20Implementation%20Report%20on%20Ukraine%20-%20Joint%20staff%20working%20document.pdf>

Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union: Analytical Report following the Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council of 01.02.2023. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/commission-analytical-report-ukraines-alignment-eu-acquis_en

Common Aviation Area Agreement between the European Union and its Member States, of the One Part, and Ukraine, of the Other Part of 12.10.2021. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=urisrv%3AOJ.L_2021.387.01.0003.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2021%3A387%3ATOC

Commission Opinion on Ukraine's application on membership of the European Union of 17.06.2022, COM(2022) 407 final. URL: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/opinion-ukraines-application-membership-european-union_en

Council Decision (CFSP) 2022/1968 of 17 October 2022 on a European Union Military Assistance Mission in support of Ukraine (EUMAM Ukraine). URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=urisrv%3AOJ.L_2022.270.01.0085.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2022%3A270%3ATOC

European Council conclusions on Ukraine, the membership applications of Ukraine, the Republic of Moldova and Georgia, Western Balkans and external relations, 23 June 2022. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/23/european-council-conclusions-on-ukraine-the-membership-applications-of-ukraine-the-republic-of-moldova-and-georgia-western-balkans-and-external-relations-23-june-2022/>

Ukraine Relief and Reconstruction: Communication of the European Commission of 18.05.2022 COM(2022) 233 final. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/ukraine-relief-reconstruction_en.pdf

Література

Основна література

1. Асоціація між Європейським Союзом і третіми країнами: сучасний стан і динамізм в умовах інтеграції та дезінтеграції : монографія / К. В. Смирнова, О. В. Святун, І. А. Березовська та ін. К. : ВПЦ "Київський університет", 2021. 239 с.
2. Європейське право: Право Європейського Союзу: підручник: у трьох книгах / За ред. В. І. Муравйова. Київ: Ін Юре, 2015. 312 с.
3. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / під ред. І. В. Яковюка. Київ, 2012. 208 с.
4. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: історія і засади функціонування.. посіб. / за ред. Л.В. Губерського. Київ: Знання, 2009. 751 с.
5. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти): Монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. 304 с.
6. Микієвич М. М. Інституційне право Європейського Союзу у сфері зовнішньої політики та безпеки: Монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. 416 с.
7. Муравйов В. І. Правові засади регулювання економічних відносин Європейського Союзу з третіми країнами (теорія і практика) : монографія / В. І. Муравйов. К. : Академ-Прес, 2002. 425 с.
8. Основи права Європейського Союзу : підручник / [Л. І. Адашис, Т. М. Анакіна, С. М. Вихрист та ін.] ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 590 с.
9. Основи права Європейського Союзу : підручник ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд; [координатор проекту А. О. Червяцова] ; Харків. нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. – Харків : Право, 2018. – 456 с.
10. Петров Р. А. Транспозиція "acquis" Европейского Союза в правовые системы третьих стран : монографія. Київ : Истина, 2011. 384 с.
11. Поглиблення відносин між ЄС та Україною: Що, чому і як? / за ред. М. Емерсона, В. Мовчан. Вид. 3-є. Брюссель (CEPS), Київ (Ін-т економічних досліджень і політичних консультацій), 2021. 350 с.
12. Право Європейського Союзу: основи теорії: підручник / [Т.М. Анакіна, Т.В. Комарова, О.Я. Трагнюк, І.В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І.В. Яковюка. Харків: Право, 2021. 360 с.
13. Право Європейського Союзу: Підручн. / За ред. Р. А. Петрова. К.: Истина, 2019. 392 с.

14. Смирнова К. В. Правове регулювання конкуренції в Європейському Союзі: теорія і практика: монографія. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Одеса : Фенікс, 2015. 429 с.
15. Стрельцова О.В. Конституціоналізація процесу асоціації України з Європейським Союзом: теорія та практика: монографія. Київ, 2017. 532 с.
16. Яковюк І. В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз: монографія. Харків: Право, 2013. 760 с.

Додаткова література

1. Анакіна Т. М. Інституційна модель співробітництва України та Європейського Союзу за Угодою про асоціацію. *Форум права*. 2013. № 3. С. 14-21.
2. Анакіна Т. Порівняльно-правова характеристика Угоди про асоціацію та Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та Європейським Союзом. *Вісн. Нац. Акад. прав. наук України*. 2013. № 4 (75). С. 123-132.
3. Анакіна Т. Регулювання прав окремих вразливих груп осіб за Хартією ЄС про основоположні права: досвід для України. *Український часопис міжнародного права*. 2015. № 2. С. 41-46.
4. Анакіна Т. М., Тичина В. П. Співпраця з Організацією економічного співробітництва та розвитку у контексті європейської інтеграції України. *Український часопис міжнародного права*. 2019. № 4. С. 129-134.
5. Анакіна Т. М. Особливості політики Східного партнерства у контексті європейської інтеграції України. *Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі (Серія «Наукові доповіді»; вип. 1)*. Х.: Оберіг, 2012. С. 48-61
6. Аналітична доповідь щодо проекту Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони / Т. М. Анакіна, М. В. Буроменський, В. М. Стешенко, О. Я. Трагнюк // *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. / ред. кол.: Ю. Г. Барабаш та ін. Х.: Право, 2013. № 26. С. 294-305.
7. Бедова О. А. Контроль, моніторинг та оцінювання як процедури організаційного забезпечення адаптації законодавства України до аспис ЄС. *Національна академія державного управління при Президентові України*. 2018. N 1. С. 178-201.
8. Гаряча Ю. П. Правові засади внутрішнього ринку Європейського Союзу. *Стратегічні пріоритети*. 2009. № 1(10). С. 275-279.
9. Комарова Т.В. Суд Європейського Союзу: розвиток судової системи та практики тлумачення права ЄС: монографія. Харків: Право, 2018. 528 с.
10. Комарова Т.В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу: монографія. Харків: Право, 2010. 360 с.
11. Костюченко Я. М. Механізм вирішення спорів в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія ПРАВО. 2019. Вип. 56, том 2. С. 144-147.
12. Макаруха З.М. Правові засади діяльності Європейського Союзу у сфері

- забезпечення простору свободи, безпеки та юстиції: монографія. Львів: Астролябія, 2011. 543 с.
13. Маринів І.І. Безпекова політика Європейського Союзу. *Право та інновації: журнал*. Харків : Право, 2020. № 1 (29). С. 45-51.
 14. Маринів І. І., Мохончук П. С. Роль агенції Європейського Союзу з правоохоронного співробітництва в боротьбі з міжнародною організованою злочинністю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Вип. 55. Т. 2. 2019. С. 157 – 159.
 15. Микієвич М. М., Трагнюк О. Я. Міжнародно-правова доктрина України щодо участі у міждержавних союзах. *Правова доктрина України (у 5 т.)*. – Т. 2. *Публічно-правова доктрина України* / за заг. ред. Ю. П. Битяка. Харків : Право, 2013. С. 696–731.
 16. Моїсеєнко О. М. Медіація в системі вирішення спорів за Угодою про асоціацію між Україною та ЄС 2014 р. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*, 2020, випуск 29. С. 309-317.
 17. Муравйов В. І. Способи і механізми врегулювання спорів в угодах Європейського Союзу про асоціацію. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 6. С. 69-74.
 18. Огляд прецедентного права Суду Європейського Союзу у сферах, що регулюються Угодою про асоціацію між Україною та ЄС / За ред. А. Лазовські; Проект ЄС «Підтримка впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС». URL: https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/review-of-the-case-law-of-the-eu-court-of-justice-fields-covered-by-the-association-agreement-2018.1.1.ukr_1.pdf
 19. Петришин О.О. Євроінтеграція України: аспект прав людини. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. №1. С. 78-82
 20. Передерій О. С. Європейське поліцейське відомство в інституціональному механізмі Європейського Союзу: історичні передумови створення, порядок формування, компетенція. *Право і безпека: Науковий журнал*. 2010. № 2 (34). С. 34-38.
 21. *Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях): навч.-довідк. посіб.* / За заг. ред. І. В. Яковюка. Х.: Право, 2019. 178 с.
 22. *Право Європейського Союзу: нормат. матеріали / упоряд.: І. В. Яковюк, Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк*. Х.: Право, 2019. 500 с.
 23. Рекомендації для Українських органів державного управління щодо наближення до права ЄС. К., 2018. URL: https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/legal_approximation_guidelines_ukr_new.pdf
 24. Сироїд Т.Л. Правова основа політики Європейського Союзу в галузі безпеки: від витоків до сучасності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 3. С. 54–60.

25. Смирнова К.В. Аналіз еволюції відносин України з Європейським Союзом: правовий аспект. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. Вип. 100. С. 132-136.
26. Трагнюк О. Я. Адаптація права України до права ЄС як складова механізму євроінтеграції. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Харків : Право, 2005. Вип. 10. С. 12-18.
27. Трагнюк О. Я. Правове регулювання співробітництва України та ЄС з енергетичних питань у рамках «Східного партнерства». *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Харків : Право, 2012. № 24.
28. Трагнюк О. Я. Співробітництво України та Європейського Союзу в енергетичній сфері у форматі Східного партнерства. *Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі*. Харків : Оберіг, 2012. С. 62–75. (Серія «Наукові доповіді» ; вип. 1).
29. Яковюк І. В. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: проблеми теорії і практики. *Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі*. Харків : Оберіг, 2012. С. 5-47.
30. Яковюк І. В. Теоретичні основи європейської інтеграції. *Теорія і практика правознавства : електронне видання*. 2014. Вип. 2 (6). URL : http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/el_zbirnik/2.2014/42.1.pdf.
31. Яковюк І. Адаптація і гармонізація законодавства в умовах інтеграції: проблема співвідношення. *Вісник Національної академії правових наук України*. Харків : Право, 2012. № 4. С. 29–42.
32. Яковюк І. В. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: проблеми реалізації. *Державне будівництво та місцеве самоврядування : збірник наукових праць*. Харків : Право, 2012. № 24. С. 37–49.
33. Tetiana Anakina, Paulina Salek-Lipcean and Halyna Kovalchuk. Challenges and opportunities of LRAs' involvement in the reconstruction of Ukraine. Commission for Citizenship, Governance, Institutional and External Affairs of the European Committee of Regions, 19/09/2022, 103 p. URL: <https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/Challenges%20and%20opportunities%20of%20LRAs%E2%80%99%20involvement%20in%20the%20reconstruction%20of%20Ukraine/QG0422023ENN.pdf>

Інтернет-ресурси

<http://europa.eu> — Офіційна сторінка Європейського Союзу
<http://www.eurotreaties.com/eurotexts.html> тексти установчих договорів Європейського Союзу

www.minjust.gov.ua/file/23491 — Консолідовані версії Лісабонського договору (українською мовою)
<http://www.euractiv.com> — медіа портал Європейського Союзу
<http://www.europarl.europa.eu> — офіційна сторінка Європейського Парламенту
<http://ec.europa.eu> — офіційна сторінка Європейської Комісії
<http://www.consilium.europa.eu> — офіційна сторінка Ради Європейського Союзу
<http://www.curia.europa.eu> — офіційна сторінка Суду справедливості Європейського Союзу
<https://minjust.gov.ua/acquis-communautaire> - акти *acquis* ЄС, перекладені українською мовою
<https://pulse.eu-ua.org> – прогрес виконання Угоди про асоціацію
<http://eur-lex.europa.eu/homepage.html> - пошукова система нормативних актів ЄС
<https://eu-ua.org> – Євроінтеграційний портал

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри права Європейського Союзу. URL:

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=623:kafedra-prava-yevropeiskoho-soiuzu&Itemid=151

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції й практичні заняття; систематично та активно працювати на них; переконливо наводити аргументацію при розв'язанні завдань; якісно виконувати письмові завдання, контрольні та самостійні роботи тощо. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь в наукових конференціях, конкурсах наукових праць, готувати тези наукових доповідей тощо.

Обов'язкова вимога – дотримання здобувачами вищої освіти норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені

Ярослава

Мудрого»

(https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf/)

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (приміром, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Співробітництво України з Європейським Союзом» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких *засобів*: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань, підготовка і захист доповіді за ініціативи студента, есе, контрольна робота. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 1, 2, 3).

контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквіумів.

Впродовж семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 20 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є залік. Мінімальна кількість балів для отримання заліку – 60.

Шкала підсумкового педагогічного контролю (залік):

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 - 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 - 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 - 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 - 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 - 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 - 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 - 34